

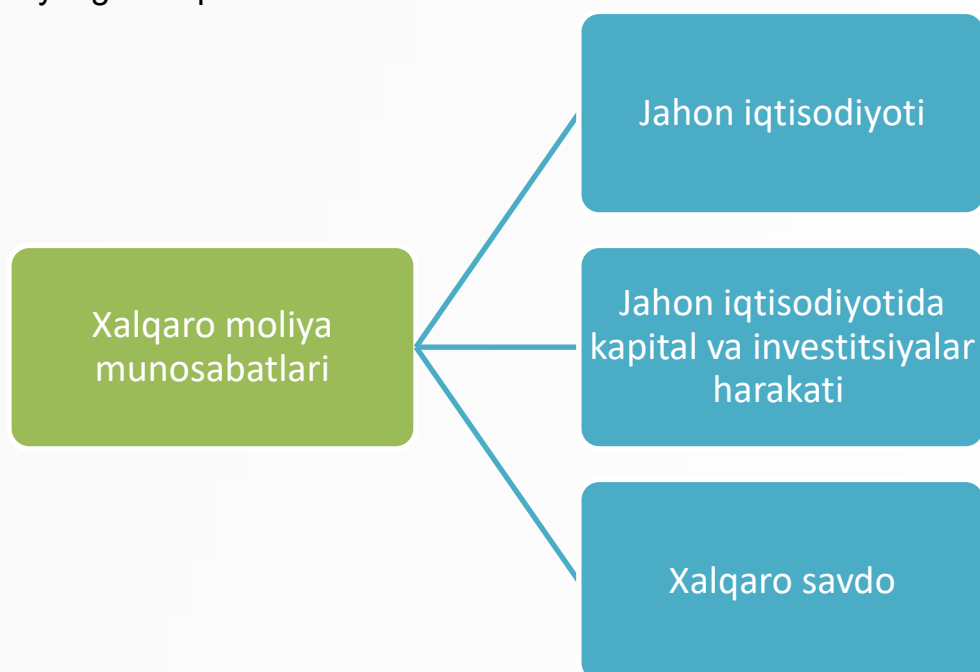
BIZNES LOYIHALARINI XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI BILAN BIRGALIKDA MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH**Ortiqov Sidiqjon**

Xalqaro moliyaning asosiy funksiyalariga quyidagilar kiradi: — taqsimlash funksiyasi; — nazorat funksiyasi; — takror ishlab chiqarish jarayoniga moliya yordamida xalqaro valyuta-kredit va moliya tashkilotlarining aralashuvi bilan bog'liq tartibga solish funksiyasi; — barqarorlashtirish funksiyasi. Mazkur funksiya jahon xo'jaligi tizimida iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlar uchun barqaror sharoitni yaratishda namoyon bo'ladi.

Xalqaro moliya munosabatlari shakllanishi va rivojlanishining asosiy omillari quyidagilardan iborat:

1. Jahon bozorlarining vujudga kelishi, ayniqsa tovar bozorlari.
2. Xalqaro mehnat taqsimoti.
3. Iqtisodiy aloqalarning baynalminallashuvi va globallasuvi.
4. Iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda integratsiya jarayonlarining kuchayishi.
5. Ilmiy-texnika taraqqiyoti.
6. Xalqaro moliya munosabatlarining ko'p tomonlama tartibga solish tizimini takomillashtirilishi.
7. Jahon iqtisodiyotida global muammolarning keskinlashuvi.

Xalqaro moliya jahon xo'jaligining aniqlovchi tizimlaridan biri hisoblanib, milliy va jahon iqtisodiyotiga aniqlovchi ta'sir ko'rsatadi.

1-rasm. Xalqaro moliya munosabatlari va xalqaro qayta ishlab chiqarish jarayonlarining o‘zaro bog‘liqligi

Manba. Muallif tomonidan mustaqil yaratilgan.

Xalqaro moliya yaxlit tizim sifatida faoliyat ko‘rsatadi va uning elementlariga quyidagilar kiradi:

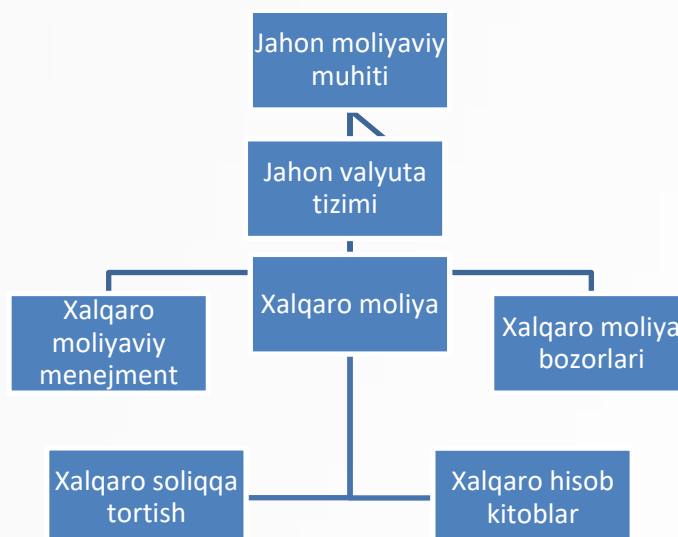
— Jahon valuta tizimi — milliy va zaxira valutalar, xalqaro jamoaviy valutalar, o‘zaro konvertirlash shartlari, valuta pariteti, valuta kursi, valuta kurslarini tartibga solishning milliy va xalqaro mexanizmlaridan tashkil topgan;

— Xalqaro hisob-kitoblar — moliyaviy instrumentlar, ishlab chiqarish omillari, tovarlar harakati, shuningdek, xalqaro hisob kitoblar bilan bog‘liq barcha operatsiyalarni aks ettiruvchi to‘lov balansiga xizmat qiladi;

— Xalqaro moliya bozorlari va muayyan moliyaviy instrumentlar savdosi mexanizmlari — valuta, kredit, qimmatli qog‘ozlar;

— Xalqaro soliqqa tortish — pul mablag‘lari fondlarini shakllantirish metodi sifatida;

— T M K larning xalqaro moliyaviy menejmenti, bunda transmilliy moliyalashtirish, risklarni boshqarish, xalqaro investitsiyalash jarayoni asosiy o‘ringa chiqadi.

2-rasm. Xalqaro moliyaning tuzilmasi

Manba. Muallif tomonidan mustaqil yaratilgan.

Xalqaro moliyaning barcha tashkiliy elementlari jahon moliyaviy muhitida birlashadi. Jahon moliyaviy muhiti investorlar va korporatsiyalar moliyasi, banklar

boshqaruvchilari qabul qiluvchi qarorlarga ta'sir ko'rsatadi hamda jahon moliya bozori o'sishi sharoitlarini aniqlaydi. Xalqaro moliya tizimining asosiy funksiyalari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin:

- valutalar ayirboshlash va hisob-kitob tizimi shartlarining bixillashuvi;
- valuta kurslari rejimlarini tartiblashtirish va valuta cheklovlarini tartibga solish;
- xalqaro valuta likvidligini tartibga solish;
- kredit, sug'urta, investitsiya va fond operatsiyalari xalqaro qoidalarini bixillashtirish;
- mazkur funksiyalarni amalga oshiruvchi va nazorat qiluvchi xalqaro moliya institutlarini tashkil etish.

Xalqaro moliya munosabatlarining subyektlari sifatida quyidagilar ishtirok etadi: davlat, korxonalar, tashkilotlar, firmalar hamda xalqaro tashkilotlar va moliya institutlari, transmilliy korporatsiyalar, transmilliy banklar, birjalar, jismoniy shaxslar. Xalqaro moliya munosabatlari turli mamlakatlarning xo'jalik yurituvchi subyektlari o'rtasida, davlat va boshqa mamlakatlar hukumatlari hamda xalqaro tashkilotlar o'rtasida, davlat va korxonalar bilan xalqaro moliya institutlari o'rtasida yuzaga kelishi mumkin.

Davlat xalqaro moliya sohasida faoliyat ko'rsatuvchi asosiy subyekt hisoblanadi. Markaziy banklar — bu iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish organlari bo'lib, ularga monopol tarzda banknotalar chiqarish, pul muomalasi, kredit va valuta kursini tartibga solish, valuta zaxiralarini saqlash vazifalari birlashtirilgan.

Xalqaro tashkilotlar — ular xalqaro shartnoma asosida tashkil etilgan bo'lib, doimiy faoliyat ko'rsatuvchi organlarga ega bo'lgan holda jahon xo'jaligi birliklarining iqtisodiy, ijtimoiy rivojlanishiga yordamlashish vazifalarini bajaradi.

Xalqaro valuta-kredit va moliya tashkilotlari — jahon iqtisodiyotini barqarorlashtirish maqsadida xalqaro valuta va moliya-kredit munosabatlarini tartibga solish uchun davlatlararo kelishuvlar asosida tashkil etilgan iqtisodiy tashkilotlar. Xalqaro moliyaning rivojlanishida transmilliy korporatsiyalar va transmilliy banklar kabi subyektlar faol rol o'ynaydi. Jahon iqtisodiyotining rivojlanish jarayoni xalqaro moliya munosabatlarining rivojlanish evolutsiyasi bilan uzviy bog'liqdir.

Xalqaro moliya munosabatlari jahon xo'jaligining shakllanishi jarayonida alohida o'rin tutadi. Xalqaro moliya munosabatlari asta-sekin jahon xo'jaligining tarkibiy elementiga aylana bordi. Hozirgi vaqtda xalqaro moliya munosabatlarini jahon xo'jaligining rivojlanishi natijasida shakllangan mustaqil iqtisodiy tizim sifatida baholash mumkin. Jahon xo'jaligi bozor iqtisodiyotining obyektiv qonuniyatlariga bo'ysunuvchi xalqaro moliya munosabatlari orqali o'zaro bog'liq milliy iqtisodiyotlar yig'indisi sifatidagi global iqtisodiy tizimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. Abdullaev, O. (2020) *O'zbekiston Respublikasida investitsiya siyosati va uning rivojlanishi*. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Raxmatov, S. (2021) *Xalqaro moliya va biznesning strategik boshqaruvi*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Alimov, M. (2022) *Biznes loyihalarini moliyalashtirish: nazariya va amaliyot*. Toshkent: Iqtisodiyot va statistika nashriyoti.
4. Ismoilov, K. (2019) *Xalqaro moliyaviy institutlar va O'zbekiston*. Toshkent: Fan nashriyoti.
5. Abdullayev, J. (2021) *Moliyaviy menejmentning zamonaviy usullari*. Toshkent: O'zbekiston davlat iqtisodiyot universiteti nashriyoti.
6. Akramov, F. (2022) *Xalqaro moliya institutlarining investitsiyadagi roli*. Samarqand: Zarafshon nashriyoti.
7. Nigmatullaevna, I. M. THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING MEDICAL LATIN.
8. Nig'matillayevna, I. M. (2022). BENEFITS OF USING VIDEO IN ELT. *American Journal of Research in Humanities and Social Sciences*, 6, 7-12.
9. Исраилова, М., Сайфуллаева, Л., & Дулдулова, Н. (2023). Lotin tilini o'qitish jarayonida axborot texnologiyalarining o'rni. *Общество и инновации*, 4(2), 148-151.
10. Исмоилова, М. Н., & Кобиров, К. Х. ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ. ВЕСТНИК НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ Учредители: Олимп, 60-62.
11. Исраилова, М. (2022). Chet tillarini o'qitish jarayonida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish o'quv faoliyatiga samarali yondashuv sifatida. *Общество и инновации*, 3(6), 160-164.
12. Исраилова, М. (2022). Формирование коммуникативной компетенции в процессе обучения иностранным языкам как эффективный подход к учебной деятельности. *Общество и инновации*, 3(6), 160-164.
13. Беляева, Н. Л. (2021). ШКОЛЬНАЯ СЛУЖБА ПРИМИРЕНИЯ КАК СОВРЕМЕННАЯ ФОРМА ПРОФИЛАКТИКИ. In БЕЗОПАСНОЕ ДЕТСТВО КАК ПРАВОВОЙ И СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ КОНЦЕПТ (pp. 27-30).
14. Исраилова, М. Н., Абидова, М. И., & Сайфуллаева, Л. С. (2022). ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ И ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА. *Экономика и социум*, (11-2 (102)), 426-429.
15. Исраилова, М. Н., Абидова, М. И., & Юлдашева, Д. Ю. (2022). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ДЛЯ РАЗВИТИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ. *Экономика и социум*, (11-2 (102)), 422-425.

16. Исраилова, М. Н. (2022, August). ЭФФЕКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ИЗУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА НА ОСНОВЕ МОДЕЛИРОВАНИЯ ДИДАКТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РАЗВИТИЯ: Исраилова МН, доц. PhD Ташкентский Государственный Стоматологический Институт oydinboymatova80@ gmail. com. In Научно-практическая конференция.
17. Исраилова, М. Н., & Сайфуллаева, Л. С. (2022, August). ТИББИЁТ ТАЪЛИМ МУАССАСИДА ЛОТИН ТИЛИНИ ЎЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА ИНТЕЛЛЕКТУАЛ-МАДАНИЙ РИВОЖЛАНИШ: Исраилова МН доцент PhD, Сайфуллаева ЛС ассистент Тошкент давлат стоматология институти Sayfullayevalola1@ gmail. com. In Научно-практическая конференция.
18. Исраилова, М. Н. (2018). Инновации в медицинском образовании посредством внедрения педагогических технологий. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION (pp. 68-69).
19. Исраилова, М. Н. (2022, August). К ВОПРОСУ О СОВРЕМЕННОМ СОСТОЯНИИ ЛАТЫНИ: Исраилова Махсуда Нигматуллаевна, Доцент кафедры Латинского языка ТГСИ. In Научно-практическая конференция.
20. Исраилова, М. Н. (2019). Принципы преподавания латинского языка в медицинском вузе. Academy, (12 (51)), 58-60.
21. Исраилова, М. Н., Юлдашева, Д. Ю., & Сайфуллаева, Л. С. (2021). Педагогические технологии на занятиях по латинскому языку в медицинском вузе. Вестник науки и образования, (16-2 (119)), 47-49.
22. Israilova, M. N., & Yuldasheva, D. Y. (2021). PECULIARITIES OF TEACHING LATIN LANGUAGE AT MEDICAL UNIVERSITIES. Eastern European Scientific Journal, (2).
23. Исраилова, М. Н. (2021, November). ТЕХНОЛОГИЯ ИЗУЧЕНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ. In International journal of conference series on education and social sciences (Online) (Vol. 1, No. 2).
- 24.